

Вікторія ХУДАВЕРДІЄВА,
к. екон. н., доцент,
доцент кафедри менеджменту,
економіки і маркетингу ХДЗВА
Тетяна ПТИЦЬ,
магістр ХДЗВА

НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОВІЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Необхідність реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади викликана низкою причин.

Через велику подрібненість територіальних громад, відсутність власних можливостей розвитку, старіння населення, значний відтік економічно активної його частини ускладнюються проблеми з наданням членам сільських та селищних громад якісних послуг, відповідальність за які несуть органи місцевого самоврядування.

Необхідність постійної підтримки малочисельних громад з використанням системи дотацій вирівнювання, яка реалізується через районні бюджети, стримує розвиток малих міст - потенційних точок економічного зростання.

Місцеве самоврядування є могутнім потенціалом державотворення. Саме цей інститут грає значну роль у поєднанні в єдине ціле інтересів держави, суспільства та особистості, сприяє гармонізації прав і свобод людини і громадянина з інтересами держави і суспільства. Функціонування місцевого самоврядування має бути спрямовано на створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, надання мешканцям територіальних громад якісних та доступних публічних послуг на основі сталого розвитку дієздатної громади [1].

Сьогодні доводиться констатувати, що в Україні існуюча система місцевого самоврядування недостатньо ефективно виконує головну місію, закладену Конституцією - забезпечення права територіальних громад самостійно вирішувати питання місцевого значення. З метою вирішення цих проблем на законодавчому рівні було прийнято декілька концепцій реформування місцевого самоврядування, які спрямовані на підвищення спроможності органів місцевого самоврядування здійснювати регулювання і управління суттєвою частиною суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах населення.

Серед таких документів необхідно відзначити Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 4 вересня 2015 року N 676-VIII), Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад» від 8 квітня 2015 р. № 214 та Концепцію реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, яку розроблено з урахуванням вимог Європейської хартії місцевого

самоврядування, положень Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [2, 3,4].

Цей Закон регулює відносини, що виникають у процесі добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст. Відповідно до статті 11 Закону України "Про добровільне об'єднання територіальних громад" Кабінет Міністрів України постановляє затвердити методику формування спроможних територіальних громад [3].

Законодавчі документи щодо реформи місцевого самоврядування розроблені з урахуванням національного і міжнародного досвіду становлення та організації місцевого самоврядування, документів Ради Європи, з метою визначення засад розбудови оптимальної, ефективної системи належного, добросовісного місцевого самоврядування в Україні.

Добровільне об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст здійснюється з дотриманням таких принципів:

- 1) конституційності та законності;
- 2) добровільності;
- 3) економічної ефективності;
- 4) державної підтримки;
- 5) повсюдності місцевого самоврядування;
- 6) прозорості та відкритості;
- 7) відповідальності.

Держава здійснює інформаційно-просвітницьку, організаційну, методичну та фінансову підтримку добровільного об'єднання територіальних громад.

Організаційну підтримку та інформаційно-просвітницьке сприяння добровільному об'єднанню територіальних громад забезпечують Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації.

Методичне забезпечення добровільного об'єднання територіальних громад, визначення обсягів та форми підтримки здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері територіальної організації влади, адміністративно-територіального устрою, розвитку місцевого самоврядування.

Фінансова підтримка державою добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст здійснюється шляхом надання об'єднаній територіальній громаді коштів у вигляді субвенцій на формування відповідної інфраструктури згідно з планом соціально-економічного розвитку такої територіальної громади. Загальний обсяг фінансової підтримки розподіляється між бюджетами об'єднаних територіальних громад пропорційно до площі об'єднаної територіальної громади та кількості сільського населення у такій територіальній громаді з рівною вагою обох цих факторів. Загальний обсяг субвенцій на формування відповідної інфраструктури об'єднаних територіальних громад визначається законом про Державний бюджет України. Порядок надання субвенцій з державного бюджету об'єднаним територіальним громадам встановлюється Кабінетом Міністрів України [3].

Відповідно статті 6 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» територіальні громади є первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень є територіальна громада села, селища, міста[2].

Територіальні громади в порядку, встановленому законом, можуть об'єднуватися в одну сільську, селищну, міську територіальну громаду, утворювати єдині органи місцевого самоврядування та обирати відповідно сільського, селищного, міського голову.

Територіальні громади села, селища, міста, що добровільно об'єдналися в одну територіальну громаду, можуть вийти із складу об'єднаної територіальної громади в порядку, визначеному законом".

У селах, селищах, визначених за рішенням місцевої ради об'єднаної територіальної громади, утвореної відповідно до Закону України "Про добровільне об'єднання територіальних громад", за винятком її адміністративного центру, обирається староста на строк повноважень місцевої ради [2].

Староста є посадовою особою місцевого самоврядування і повинен виконувати такі обов'язки:

1) представляє інтереси жителів села, селища у виконавчих органах сільської, селищної, міської ради;

2) сприяє жителям села, селища у підготовці документів, що подаються до органів місцевого самоврядування;

3) бере участь у підготовці проекту бюджету територіальної громади в частині фінансування програм, що реалізуються на території відповідного села, селища;

4) вносить пропозиції до виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради з питань діяльності на території відповідного села, селища виконавчих органів сільської, селищної, міської ради, підприємств, установ, організацій комунальної форми власності та їх посадових осіб;

5) здійснює інші обов'язки, визначені Положенням про старосту.

Положення про старосту затверджується сільською, селищною, міською радою відповідної об'єднаної територіальної громади. У Положенні визначаються права і обов'язки старости, порядок його звітності, інші питання, пов'язані з діяльністю старости [4].

Староста обирається в порядку, визначеному законом. У селах, селищах, в яких знаходилися органи місцевого самоврядування територіальних громад, що об'єдналися, обов'язки старости до обрання на перших виборах старости виконує особа, яка здійснювала повноваження сільського, селищного голови відповідної територіальної громади до об'єднання.

Об'єктивні процеси розвитку України визначатимуть подальше прискорення темпів урбанізації. Це спричиняє зростання чисельності міського населення, розширення меж міст, ускладнення вирішення проблем забезпечення мешканців відповідною інфраструктурою, соціальними послугами.

Усе це потребує, з одного боку, розширення повноважень представницьких та виконавчих органів місцевого самоврядування міст, з іншого - впровадження ефективних механізмів контролю за економним та ефективним використанням місцевих ресурсів з боку членів їх територіальних громад.

Таким чином, метою реформування місцевого самоврядування в Україні є підвищення якості життя людини за рахунок створення умов для сталого розвитку територіальних громад як самостійних та самодостатніх соціальних спільнот, члени яких матимуть можливість ефективно захищати власні права та інтереси шляхом участі у вирішенні питань місцевого значення. Успіх процесу розбудови ефективного інституту місцевого самоврядування, залежатиме від реального втілення у суспільно-політичну практику визначених орієнтирів і напрямів реформування.

Список використаних джерел

1. Про місцеве самоврядування в Україні / Закон України (із змінами і доповненнями, внесеними Законами України, останні зміни внесено ЗУ від 17 липня 2015 року N 650-VIII) // [Електронний ресурс] Портал «Ліга: Закон». - Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>

2. Про добровільне об'єднання територіальних громад / Закон України (із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 4 вересня 2015 року N 676-VIII) // [Електронний ресурс] Портал «Ліга: Закон». - Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>

3. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад / Постанова Кабінету Міністрів від 8 квітня 2015 р. N 214 // [Електронний ресурс] Портал «Ліга: Закон». - Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>

4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р // [Електронний ресурс] Портал «Ліга: Закон». - Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>